ATRAKCJE • KULTURA • REKREACJA • WYPOCZYNEK • ZABYTKI

expressy.pl

Atrakcje turystyczne powiatu wejherowskiego

Najciekawsze miejsca
Turystyka aktywna
Interesujące wydarzenia

Piątek, 20 lipca 2018 r.
Nr 1 (4) NAKŁAD 27 000 EGZ.

Atrakcyjne lato w powiecie wejherowskim!

Dodatek promocyjny sfinansowany ze środków Samorządu Powiatu Wejherowskiego i Miasta Wejherowa.

Zapraszamy do

Muzeum

WYSTAWY STAŁE:

- „Czas zamknięty w kalendarzach … Ze zbiorów Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie"
- „Gerard Labuda - człowiek i naukowiec"
- „Muzyczne instrumenty Kaszub"

PONADTO:

- zabytki piśmiennictwa kaszubsko-pomorskiego i pamiątki po wybitnych pisarzach
- zasoby muzyczne, tj. rękopisy pieśni, śpiewniki, instrumenty
- fotografie, pamiątki po twórcach oraz świadectwa epoki, w której żyli

Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej
84-200 Wejherowo, ul. Zamkowa 2a
tel. (58) 736 18 21, (58) 672 29 56
/muzeum.wejherowo
www.muzeum.wejherowo.pl

Godziny otwarcia:
poniedziałek - piątek 9:00 - 18:00
sobota - niedziela 11:00 - 17:00
(niedziela bezpłatnie)

Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie

Muzeum PIMK-P w Wejherowie jest prowadzone i finansowane przez Powiat Wejherowski oraz współprowadzone i dotowane przez Samorząd Województwa Pomorskiego

Kaszuby.
Przyroda i kultura

Kaszuby to jeden z najpiękniejszych regionów Polski. Malownicze krajobrazy, unikalna przyroda i kultywowane od wieków tradycje ludowe przyciągają jak magnes turystów z kraju i z zagranicy.

Tę niezwykle piękną i malowniczą krainę zamieszkują Kaszubi, którzy mają swój własny język, flagę, godło i hymn. Co ważne, kaszubski język nie jest gwarą – jego status prawny został uregulowany stosowną ustawą w 2005 r. Kaszubski został zdefiniowany wówczas jako język regionalny.

Kaszubski coraz częściej obecny jest w życiu publicznym całego regionu. Zarówno w stolicy powiatu, jak i w gminach zauważymy kaszubskie nazwy miejscowości. Na terenie powiatu ukazuje się kilka czasopism kaszubskich, np. „Pomerania".

Herbem Kaszub jest czarny gryf na żółtym (złotym) tle. Flaga kaszubska jest odzwierciedleniem kolorów z herbu. Składa się z dwóch poziomych pasów, czarnego u góry i żółtego u dołu. Bardzo często używane są też żółte flagi, z umieszczonym na środku czarnym gryfem. Kaszubi mają swój hymn, a właściwie dwie pieśni pełniące jego rolę. Autorem pierwszej jest Hieronim Derdowski, który umieścił ją w swoim poemacie „Ò panu Czôrlińsczim co do Pùcka pò sécë jachôł". Popularna kaszubska pieśń patriotyczna „Zemia Rodnô" Jana Trepczyka, to drugi utwór pełniący rolę hymnu.

Kaszubi mogą się pochwalić wieloma dziedzinami twórczości ludowej, z których najbardziej znany jest haft kaszubski oraz rogarstwo. W haftcie używa się kilku kolorów, którym przypisuje się odpowiednie znaczenia. Zielony odzwierciedla lasy i łąki, niebieski morze, niebo i jeziora, a żółty piasek morski i bursztyn. Ponadto używa się nici czerwonej, czarnej, złotej i srebrnej. Wzory haftu bardzo często wykorzystywane są na ceramice użytkowej lub różnego rodzaju pamiątkach. Co roku w gminie Linia odbywa się konkurs haftu, który jest największą i najbardziej znaną imprezą promującą piękno haftu kaszubskiego. Kaszubi znani są także z zamiłowania do zażywania tytoniowego proszku, zwanego tabaką. Do jego przechowywania służą przede wszystkim tabakiery wykonywanie z krowiego rogu. Warto również wspomnieć o instrumentach używanych przez kaszubskie zespoły ludowe. Do najbardziej popularnych należą diabelskie skrzypce i burczybas. Pierwszy przypomina długi kij na szczycie którego umieszczona jest podobizna brodatego diabła, a drugi beczułkę z wystającym pękiem końskiego włosia.

Jedną z form promocji kaszubszczyzny są zjazdy Kaszubów organizowane od 1999 r. Do tej pory Kaszubi gościli niemal we wszystkich głównych miastach Pomorza. W powiecie wejherowskim Światowy Zjazd Kaszubów odbył się już czterokrotnie – w tym roku w Luzinie. Takie zjazdy są doskonałą okazją do promocji walorów całego powiatu wejherowskiego oraz ogromną promocją kultury kaszubskiej, poprzez muzykę, stroje oraz kuchnię regionalną.

Poczuj kaszubskiego ducha

Na Pomorzu nie brakuje amatorów wycieczek pieszych i rowerowych. Specjalnie z myślą o nich przygotowano szlak turystyczny kuszący zwiedzających zarówno pięknymi widokami jak i ciekawą historią.

„Poczuj Kaszubskiego Ducha" to nowoczesna rekreacyjna trasa na mapie Kaszub, która dzięki swojej wyjątkowości stała się wizytówką gminy Linia. Całość drogi obejmuje sołectwa gminy i liczy ponad osiemdziesiąt kilometrów. Inspiracją dla jej powstania była książka Aleksandra Labudy „Bògòwië i dëchë naji przodków (przełożënk do kaszëbsczi mitologii)". Tytułowi bogowie stali się patronami poszczególnych punktów trasy. Dzięki Janowi Redzko, lokalnemu artyście, na szlaku stanęło trzynaście trzymetrowych drewnianych podobizn duchów. Poszczególne postacie stały się opiekunami każdej z wiosek.

LISTA SOŁECTW I NAZWY DUCHÓW, KTÓRE SPOTKAMY NA TRASIE:

- **LINIA – RÉTNIK,** czarodziej od instrumentów,
- **ZAKRZEWO – JIGRZAN**, opiekun zabaw i tańców,
- **KĘTRZYNO – WËKRËKÙS**, opiekun samotników,
- **OSIEK – JABLÓN**, opiekun drzew, krzewów owocowych oraz ogrodów,
- **TŁUCZEWO – PÓLNICA**, piękna bogini pól,
- **STRZEPCZ – GRZENIA,** duch snu i sennych marzeń,
- **LEWINKO – PÙRTK,** demon swarów i kłótni,
- **LEWINO – PIKÒN,** złośliwy demon, sprawca kołtuna i ułomności gnębiących ludzi,
- **POBŁOCIE – SZËMICH,** sprowadzający na świat ciszę i łagodny szum,
- **SMAŻYNO – BÒROWÔ COTKA,** duch borów i opiekunka leśnych zwierząt i ptaków,
- **MIŁOSZEWO – DAMK,** duch tajemnic opiekujący się milczkami i odludkami,
- **KOBYLASZ-POTĘGOWO – LUBICZK,** opiekun miłości,
- **NIEPOCZOŁOWICE – NËCZK,** wodnik żyjący w morzu, jeziorach i rzekach.

Lato w Wejherowie

Letnie koncerty

W każdą niedzielę lipca i sierpnia o godz. 17 na małej scenie w wejherowskim parku można wysłuchać muzyki na żywo. W tym roku przewidziano także występy dla najmłodszych. 15 lipca wystąpi Natalia Capelik-Muianga (wyjątkowo o godz. 15:00), 22 lipca – wystąpi „Yaga Kowalik w repertuarze PIAF GRECO AZNAVOUR", 29 lipca - Wejo Granie, gwiazdą wieczoru będzie „ENEJ", a na scenie wystąpi „Cała Góra Barwinków", Kabaret Zachodni TTM, występ dla dzieci „Eko podróże króla Juliana". 5 sierpnia na scenie koncert kubańskiej grupy Cubania, 12 sierpnia Holeviaters, 19 sierpnia Paweł Nowak -Tango argentyńskie, a 26 sierpnia Koncert Letni: Teatr Tęcza Przygody Kubusia.

Poznaj miasto i Kalwarię

Każdego roku w lecie organizowane są wycieczki po Wejherowie i Kalwarii Wejherowskiej. Szlak głównych atrakcji miasta wraz z Kalwarią Wejherowską – perłą wśród obiektów sakralnych – można zwiedzić bezpłatnie z przewodnikiem od 6 lipca do 24 sierpnia. W środę i niedzielę – Szlakiem Nut Kaszubskich.
Zbiórka codziennie o godz. 11 przy pomniku Jakuba Wejhera. Grupy zorganizowane proszone są o wcześniejsze telefoniczne zgłoszenie swojej obecności – tel. 58 677 70 58.

Panorama miasta z tarasu

Wspaniały widok na Wejherowo oraz Kalwarię Wejherowską rozciąga się z tarasu widokowego, który znajduje się w Filharmonii Kaszubskiej. Od 1 czerwca do 31 sierpnia taras widokowy jest otwarty codziennie w godz. 14-19. W dniach od 1 do 30 września taras widokowy będzie czynny również w każdy weekend. Zachęcamy do skorzystania z tej propozycji.

Spacery edukacyjne w Parku Miejskim

To nowa propozycja dla mieszkańców i turystów odwiedzających Park Miejski. Proponujmy dwa warianty spaceru: jeden zapoznający uczestników z florą parku i drugi podczas którego będzie można bliżej przyjrzeć się jego mieszkańcom. Spacery odbywają się do końca sierpnia w każdy wtorek i czwartek o godz. 13:00. Max. liczba uczestników – 10, wiek 7-11 lat. Trasa rozpoczyna się przy pomniku grającego Kaszuby i trwa ok. 1,5 h.
Zapisy: pod numerem telefonu: 668 686 490 w godzinach od 7:00 do 15:00, dzieci podczas spaceru będą pod opieką wykwalifikowanych 2 opiekunów. Przebieg spaceru i jego trasa, a nawet ewentualne odwołanie spotkania, uzależnione będzie od warunków atmosferycznych.

Aktywne soboty w parku

Zacznij weekend na sportowo. W każdą sobotę lipca i sierpnia w parku o godz. 9 profesjonalni trenerzy prowadzą zajęcia sportowe. W tym roku podczas zajęć zorganizowany jest także darmowy kącik animacyjny dla dzieci.

Zumba w parku

Od 27 czerwca do 29 sierpnia w każdą środę o godz. 18.30 przy altanie w wejherowskim parku prowadzone są zajęcia darmowej zumby.

Kino letnie

W każdy czwartkowy lipcowy i sierpniowy wieczór, wielbicieli plenerowego kina zapraszamy do Kina pod Gwiazdami w wejherowskim Amfiteatrze. Seanse rozpoczynają się o godz. 21.30, a wstęp jest wolny. W lipcu będzie można jeszcze obejrzeć filmy: Ukryte Piękno, Najlepszy, a w sierpniu: Kong: Wyspa Czaszki, Bardzo Fajny Gigant, Nice Guys, Przełęcz Ocalonych.

Joga w parku

Lato sprzyja praktykowaniu jogi w plenerze. W wejherowskim parku już od 24 czerwca, odbywają się zajęcia jogi. Zajęcia organizowane są w każdą niedzielę lipca i sierpnia o godz. 9.30 do 26 sierpnia. Zajęcia „Joga w parku”, finansowane przez Prezydenta Miasta Wejherowa, prowadzą instruktorki jogi ze Szkoły Jogi 12 asan. Ćwiczenia odbywają się na trawniku za Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej.

Zwiedź zabytkowy ratusz

Zabytkowy budynek ratusza można odwiedzić przez 7 dni w tygodniu. Na turystów czekają m.in. sala historii i tradycji, cela więzienna, makiety miasta oraz Kalwarii Wejherowskiej, a także multimedialnej Sali Historycznej „Wejherowo okresu międzywojennego”. Ratusz dostępny dla zwiedzających: od poniedziałku do piątku w godz. 9-15, a w soboty i niedziele w godz. 11-15.

POWIATOWA BIBLIOTEKA PUBLICZNA w Wejherowie

www.pbpw.pl

godziny otwarcia:

Poniedziałek	**8.00-18.00**
Wtorek	**8.00-18.00**
Środa	**nieczynne** (dzień pracy wewnętrznej)
Czwartek	**8.00-18.00**
Piątek	**8.00-18.00**

Wejherowo, ul. Dworcowa 7
tel. 58 736 25 01, 535 555 937
/PowiatowaBibliotekaWejherowo

BIBLIOTEKA NARODOWA

NARODOWY PROGRAM ROZWOJU CZYTELNICTWA

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Lasy piaśnickie

W czasie wypoczynku i rozrywki czasem potrzebna jest chwila zadumy i refleksji. Wtedy warto odwiedzić Lasy Piaśnickie.

W świadomości historycznej mieszkańców Kaszub Piaśnica jest symbolem martyrologii ludności pomorskiej w czasie II wojny światowej. Jest to miejsce największej masowej zbrodni ludobójstwa w województwie pomorskim, która została zaplanowana przez najwyższych funkcjonariuszy Rzeszy Niemieckiej.

Mianem zbrodni piaśnickiej określa się szereg zbiorowych egzekucji przeprowadzonych przez okupantów niemieckich w pierwszych miesiącach II wojny światowej w Lasach Piaśnickich w okolicach Wejherowa. W Piaśnicy zamordowani zostali przedstawiciele polskiej elity politycznej, gospodarczej i kulturalnej z Pomorza Gdańskiego. Zginęły tam również osoby przewożone koleją z terenów Trzeciej Rzeszy. Wśród nich były osoby chore psychicznie, przeciwnicy ideologii hitlerowskiej oraz Polacy i Czesi mieszkający przed wojną na terenie Niemiec.

Zbrodnia była dokonywana pod nadzorem SS i Gestapo przy użyciu różnych form policyjnych i organizacji paramilitarnej Selbstschutz. Według ustaleń historyków, od jesieni 1939 r. do wiosny 1940 r. w lasach piaśnickich zginęło od 12 do 14 tys. osób. Oszacowanie liczby ofiar jest jednak bardzo trudne. Niemcy przeprowadzili bowiem w 1944 r. akcję mającą na celu usunięcie wszelkich dowodów zbrodni. Do tego celu posłużyli się grupą więźniów z obozu Stutthof. Jeńcy odkopali ciała pomordowanych i spalili na stosach. Po wykonaniu zadania spotkał ich podobny los. W pionie śledczym Oddziału IPN w Gdańsku toczy się od 2011 r. śledztwo, które w końcowym efekcie ukaże nowe spojrzenie na dane o liczbie ofiar.

Jesienią 1945 r. rozpoczęto badanie rozmiarów zbrodni piaśnickiej. Odnaleziono ślady po 30 mogiłach, z których zbadano 26. W dwóch grobach odkryto 305 zwłok, których nie spalono w 1944 r. Rodziny zdołały rozpoznać 55 osób.

Od 1955 r. miejsce ludobójstwa upamiętnia Pomnik Ofiar Piaśnicy. W hołdzie ofiarom 3 października 2010 r. w lasach piaśnickich stanęła nowa kaplica pełniąca funkcję pomnika. Pomnik-mauzoleum przypomina swoją formą stos całopalny. Z tyłu pomnika, na słupach podobnych do pni ułożonych w stos, zostały wytłoczone wszystkie poznane dotąd nazwiska 852 ofiar zbrodni. Umieszczono tam także sześć mosiężnych tablic z wyrytymi fragmentami książki autorstwa dr Barbary Bojarskiej, poświęconej zbrodni w Piaśnicy. W środku stosu została umieszczona grupa rzeźb, składająca się z dwunastu postaci symbolizujących ofiary.

Uroczystości upamiętniające pomordowanych odbywają się co roku w miesiącu kwietniu oraz październiku.

Od kilku lat organizowane są Dni Piaśnickie, aby pamięć o tragicznych losach Polaków była wciąż żywa. W ramach tych dni odbywa się szereg imprez o charakterze sportowo-rekreacyjnym i edukacyjnym, z udziałem dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Przebywając w tej okolic warto przeznaczyć jeden dzień na poznawanie historii miejsca masowych egzekucji i udać się na wycieczkę rowerową szlakiem biegnącym przez lasy piaśnickie.

Pół wie

Pięćdziesiąt lat temu
zyki Kaszubsko-Pomo
instytucja muzealna v

Droga ku otwarciu muzeum n
Nieprzychylność władz komuni
zraziła jednak wejherowskieg
kulturalnego, które podjęło uda
wołania Muzeum.

W 1967 r. założono komitet
Muzeum Kaszubskiego, któreg
m.in. gromadzenie zbiorów
podstawą powołanego muzeu
wano, wówczas jeszcze w szkoł
okolicznościowe wystawy. Apel
stytucji i osób prywatnych o p
eksponatów.

Wśród pierwszych darczyńcó
hafciarka Franciszka Majkowsk
Aleksandra Majkowskiego, któ
mieszkała w Wejherowie, a takż
Labuda, wybitny historyk medie
ny na Kaszubach, kształcący się
m.in. w wejherowskim gimnaz
Jana III Sobieskiego, a związany
tem Adama Mickiewicza w Pozn

1 września 1968 r. uchwałą P
wiatowej Rady Narodowej, powo
wejherowskie muzeum. Pierwo
się w dwóch niewielkich izbach
przy ulicy Sienkiewicza 10. Po k
względu na rozrastające się, zb
przeniesiono do willi miejskiej
bieskiego 239. Już wówczas m
stulowali by docelową, główną
zeum został wejherowski pałac
dopiero w 1994 r. w ćwierć wiek
muzeum.

Muzeum, które funkcjonuje j
w krajobrazie Wejherowa, zwa
wą stolicą Kaszub, posiada zbi
bogactwo i kulturowe dziedzi
Wystawa jubileuszowa to okazj
najciekawsze zbiory, stanowią
rzalną i wyjątkową skarbnicę wi
kulturze.

Szczególne miejsce wśród za
zanych na wystawie zajmują d
w tym prace gdańskich uczony
poświęcone dziejom Pomorza i
elity historyków zajmujących s
należeli: Caspar Schultz (1540
kroniki Historia Rerum Prussic
i Reinhold Curicke (1610-1667), kt
Der Stadt Dantzig historische
(1687, 1688), bogato ilustrowana
bytków, stanowi do dziś jedną na
monografii Gdańska.

Na wyróżnienie w zbiorze sta
sługuje pierwsze w Polsce dzieł
ilustrowany Zielnik Herbarzem z
skiego zowią, wydany w Krakowie
którym jego autor Simon Syrenn

eku działalności *muzeum*

powstało Muzeum Piśmiennictwa i Mu-
orskiej w Wejherowie. Była to pierwsza
w naszym mieście.

ie była łatwa.
stycznych nie
o środowiska
aną próbę po-

Organizacyjny
o celem było
mających być
m. Organizo-
ach, pierwsze
owano do in-
rzekazywanie

w była m.in.
a, siostra dra
ra po wojnie
e prof. Gerard
wista, urodzo-
ę przed wojną
jum im. króla
z Uniwersyte-
naniu.
rezydium Po-
ołano do życia
otnie mieściło
w kamienicy
ilku latach, ze
iory placówkę
przy ulicy So-
uzealnicy po-
siedzibą mu-
, co nastąpiło
u po otwarciu

uż od 50 lat
anego ducho-
ory ukazujące
ctwo regionu.
a, by pokazać
ce niepowta-
iedzy o naszej

bytków poka-
ruki gdańskie,
ch, publikacje
i Gdańska. Do
ię Gdańskiem
-1594), autor
uarum (1599),
tórego historia
Beschreibung
sztychami za-
ajcenniejszych

rodruków za-
ło botaniczne,
z języka Łaciń-
e w 1613 r., nad
ius (1540-1611),

profesor Akademii Krakowskiej, lekarz, botanik, badacz leczniczych właściwości ziół, pracował ponad 30 lat.

Warto zaznaczyć, że na wystawie pokazane są także jedne z najstarszych i unikatowych dokumentów, starodruków związanych z Wejherowem i jego okolicami oraz założycielem miasta Jakubem Wejherem.

Muzeum szczyci się posiadaniem oryginalnych zabytków piśmiennictwa kaszubskiego z XIX i XX w. takich jak pierwodruki i kolejne wydania dzieł Floriana Ceynowy, Hieronima Derdowskiego, Aleksandra Majkowskiego i innych.

Niezwykle unikatowym zabytkiem, na który warto zwrócić uwagę, był wydawany w Chełmnie w latach 1848-1850 tygodnik Szkoła Narodowa. Podejmowano w nim tematykę służącą kształtowaniu polskiego życia narodowego, podkreślano wartość walki o prawa narodowe, szczegółowo rejestrowano poczynania polskie w tym zakresie. Spośród lokalnych czasopism XIX/XX w., na wystawie zobaczyć można takie przedwojenne tytuły jak: Kreis-Blat für den Neustädter Kreis (tygodnik powiatu wejherowskiego wydawany w latach 1842-1920), Pielgrzyma (1869-1939), Gazetę Gdańską (1891-1939), Zrzësz Kaszëbskô (1933-1939, 1945-1947), Gazetę Kaszubską, Gazetę Kościerską i Gazetę Gdyńską, Klekę i inne.

Niezwykle cenna jest, posiadana od niedawna przez muzeum, biblioteka znakomitości naukowej - historyka i niezwykłego Kaszuby prof. Gerarda Labudy. O jej kształcie decydują europejskie i ogólnopolskie uwarunkowania pracy badawczej profesora.

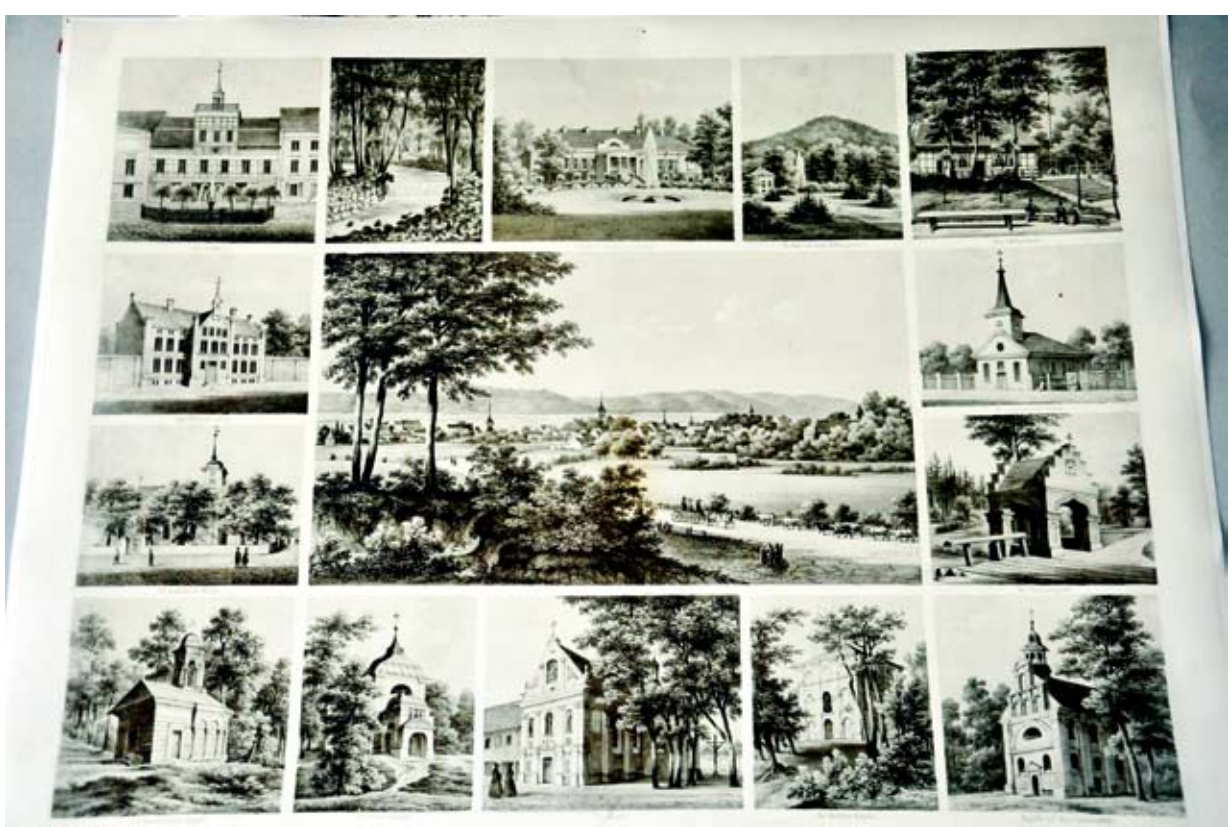

Pokazane na wystawie zabytki muzyczne to materiały drukowane i rękopiśmienne oraz instrumenty muzyczne wykonane przez współczesnych twórców ludowych. Do najstarszych zabytków należą starodruki muzyczne z II poł. XVI w. Wśród eksponatów znajduje się spuścizna kompozytorska twórców związanych z Pomorzem, m.in. rękopisy pieśni Jana Trepczyka oraz Tusze Kalwaryjskie na orkiestrę dętą, zebrane i opracowane przez wejherowianina Alfonsa Patera.

Do najważniejszych eksponatów z zakresu sztuki należą obrazy Mariana Mokwy (1889-1987),wybitnego polskiego marynisty. Zbiory etnograficzne reprezentowane są przez ceramikę pochodzącą zarówno z przedwojennych jak i powojennych warsztatów Leona Necla z Chmielna i Józefa Kazimierczaka z Kartuz.

Nie zabraknie również zabytków przekazanych do zbiorów przez wspomnianą już hafciarkę Franciszkę Majkowską oraz rzeźbiarkę Otylię Szczukowską, które jako jedne z pierwszych podarowały Muzeum swoje spuścizny.

Uzupełnieniem wystawy będą należące do Muzeum zbiory fotograficzne, kartograficzne, falerystyczne, numizmatyczne , sfragistyczne oraz filatelistyczne, które stanowią o bogactwie oraz wyjątkowości Kaszub i Pomorza w historii Polski.

Ekspozycję zwiedzać można w Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie, przy ulicy Zamkowej 2a, od 20 lipca do 31 sierpnia 2018 r. Zapraszamy.

Kurator wystawy - Maciej Kurpiewski.

Tańczące obrazy

Taniec feretronów, czyli świętych obrazów, to unikalny kaszubski zwyczaj, nieznany w innych regionach Polski. Jest z pewnością jednym z najciekawszych lokalnych ceremoniałów, z którym można się spotkać m.in. w czasie odpustów na Kalwarii Wejherowskiej.

Historia tradycji pokłonów feretronów nie została wprawdzie dotychczas szczegółowo zbadana, ale szacuje się, że tradycja ta liczy co najmniej 300 lat. Obraźnicy, czyli osoby niosące obraz, kłaniają się wykonując feretronem znak krzyża i zataczają koło. Wszystkie pokłony są głębokie i wymagają odpowiedniej techniki, siły i opanowania. W Wejherowie w ciągu roku odbywa się 5 odpustów: uroczystości mają miejsce w pierwszą niedzielę po święcie Wniebowstąpienia Pańskiego, Trójcy Przenajświętszej, Uzdrowienia Chorych, Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i Podwyższenia Krzyża Świętego. Pielgrzymi, przybywając na uroczystość kościelną, przynoszą ze sobą oprócz chorągwi i sztandarów – feretrony. Przenośne i obustronne obrazy religijne niesione są przez cztery osoby, kobiety lub mężczyzn, ubranych w galowy lub regionalny strój. Osoby te nazywane są obraźnikami/obraźniczkami. Feretrony podczas powitań i pożegnań kłaniają się, dlatego nazywa się on pokłonem feretronów.

Istnieje ustalony zestaw gestów wykorzystywany przez obraźników. Podstawowym gestem jest znak krzyża i pokłon. Całą resztę grupy wypracowują sobie same. Zataczanie koła według zwyczaju wychwala doskonałość nieskończonego Boga. Natomiast znak krzyża łączy się z gestem błogosławieństwa. Obraźnicy również podrzucają feretrony. Ukłon jest swego rodzaju pokazem sprawności i pomysłowości obraźników. Istnieje też rywalizacja między poszczególnymi zespołami o najlepszy pokaz.

Kalwaria Wejherowska– *Kaszubska* Jerozolima

Kalwaria Wejherowska jest jednym z najchętniej odwiedzanych przez turystów miejscem na ziemi kaszubskiej.

Ponad 360-letnia Kalwaria jest jednym z najcenniejszych zabytków sakralnych Pomorza. Kaszubska Jerozolima składa się z 26 barokowych kaplic zlokalizowanych na wejherowskich wzgórzach w południowej części miasta.

Niektóre źródła podają, że odległości między kapliczkami równe są odległościom między przystankami Drogi Krzyżowej Chrystusa w Jerozolimie, a pod każdą z kaplic znajduje się garść ziemi świętej. Duchową opiekę nad sanktuarium sprawuje Zakon Ojców Franciszkanów. Szczególną uroczystością, która na Wejherowskie ziemie przyciąga rzeszę wiernych, jest coroczne Misterium Męki Pańskiej. Jest ono odwzorowaniem Jezusowej drogi krzyżowej. Przebrani w stylizowane stroje aktorzy, będący częścią grupy Misterników Kaszubskich, wcielają się w rolę biblijnych postaci.

Dzięki środkom z Unii Europejskiej Kalwaria Wejherowska została poddana całkowitej renowacji. Odremontowano poszczególne kapliczki, ścieżki a szczególną rolę odegrała zainstalowana iluminacja. Kalwarię okrzyknięto najlepiej odrestaurowanym ze środków unijnych zabytkiem w Polsce, a także największą atrakcją turystyczną Wejherowa.

Dwory i pałace *Północnych* Kaszub

Jednym z wyróżników ziemi wejherowskiej jest duża ilość obiektów dworsko-pałacowych, które wspólnie z obiektami z sąsiednich powiatów - puckiego i lęborskiego tworzą Szlak Dworów i Pałaców Północnych Kaszub.

GODĘTOWO

CIEKOCINKO

LISEWO

BYCHOWO

Ich różnorodna architektura i ciekawa historia są czymś, co warto poznać, zobaczyć. Każdy, nawet najbardziej wymagający turysta, znajdzie tu miejsce do wypoczynku, relaksu, spokoju, czy też kontaktu ze sztuką i przyrodą.

Na terenie powiatu wejherowskiego istniało kiedyś ponad 100 tego rodzaju obiektów. Dzisiaj cieszymy się z tych, które udało się odrestaurować i udostępnić turystom oraz gościom.

Do najciekawszych zaliczamy: Pałac Ciekocinko ze znamienitą stajnią i zawodami Baltic Equestrian Tour, Lisewski Dwór urządzony w klimacie myśliwskim, pałace w Godętowie, Jackowie, Zwartowie, dwory w Bychowie, Borkowie, Gościęcinie, Kurowie, czy Salinie.

Niektóre obiekty pełnią obecnie funkcję ośrodków kultury, tj. Dworek Drzewiarza w Gościcinie, Dworek pod Lipami w Rumii czy Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej działające w Pałacu Przebendowskich i Keyserlingków w Wejherowie.

Ponadto w sąsiednim powiecie warto odwiedzić Zamki w Krokowej i Rzucewie, a także pałace w Kłaninie czy Prusewie.

Obiekty te współpracują ze sobą m.in. biorąc udział w projekcie unijnym pn. „Waloryzacja dworów dla rozwoju turystyki na obszarach wiejskich Południowego Bałtyku" w ramach Programu Dwory Południowego Bałtyku. Dzięki współpracy samorządów ze Stowarzyszenia Turystycznego „Kaszuby Północne" oraz właścicieli i zarządców tych zabytkowych obiektów, będzie można lepiej poznać ich ofertę zarówno biznesową jak i kulturalną.

Zapraszamy do skorzystania z szerokiej oferty dworów i pałaców, począwszy od kwater agroturystycznych poprzez sezonowe i całoroczne hotele i restauracje, aż po instytucje kultury, ukazujące dziedzictwo kulturowe Kaszub.

Lekcja żywej historii

Otwarte w maju 2015 r. w Dąbrówce koło Luzina Muzeum Techniki Wojskowej „Gryf” należy do największych atrakcji militarnych na Pomorzu.

Zlokalizowane na terenie byłej jednostki rakietowej prezentuje niezwykle cenną kolekcję pojazdów z czasów II wojny światowej, zabytkowych ciężarówek oraz samochodów osobowych i transporterów opancerzonych.

Ideą przewodnią Muzeum jest dynamiczna prezentacja eksponatów i lekcja żywej historii, którą można dotknąć, poczuć i przeżyć. Tu nie zobaczymy muzealnych sal z wypolerowanym parkietem i zakurzonych eksponatów, ale za to usłyszymy warkot czołgowego silnika, poczujemy zapach prochu i dotkniemy rozgrzanego pancerza. Dlatego znajdujące się w placówce pojazdy są w pełni sprawne technicznie i często biorą dział w inscenizacjach historycznych, plenerowych widowiskach batalistycznych czy w realizacjach filmów dokumentalnych i fabularnych.

W 2013 r. czołg Pz.Kpfw. V „Panther” uczestniczył w realizacji filmu o powstaniu warszawskim „Miasto 44” w reżyserii Jana Komasy oraz serialu „Czas Honoru”. Ponadto w 2015 r. muzealne pojazdy zostały wypożyczone do filmu „Kamerdyner” w reżyserii Filipa Bajona oraz kilku produkcji Bogusława Wołoszańskiego, „Tajna historia XX wieku” i „Sensacje XX wieku”.

Muzeum współpracuje także z pasjonatami historii oraz grupami rekonstrukcyjnymi, których członkowie tworzą załogi pojazdów. Ekspozycje zostały tak pomyślane, aby zapewnić ekscytującą i pożyteczną rozrywkę dla całej rodziny. Część wystawy obejmuje również mundury, wyposażenie i uzbrojenie z czasów II wojny światowej i okresu powojennego.

Dodatkową atrakcją są udostępnione na miejscu bogate zbiory Muzeum Saperskiego „Explosive”. Obejmują one amunicję strzelecką, artyleryjską i rakietową różnego typu, granaty, bomby, miny, torpedy, a także sprzęt saperski do wysadzania i wykrywania min.

Wizyta w muzeach to świetny pomysł na rodzinny weekend z historią.

Muzeum Techniki Wojskowej „Gryf” oraz Muzeum Saperskie „Explosive” czynne są codzienne, w godzinach od 10 do 18.

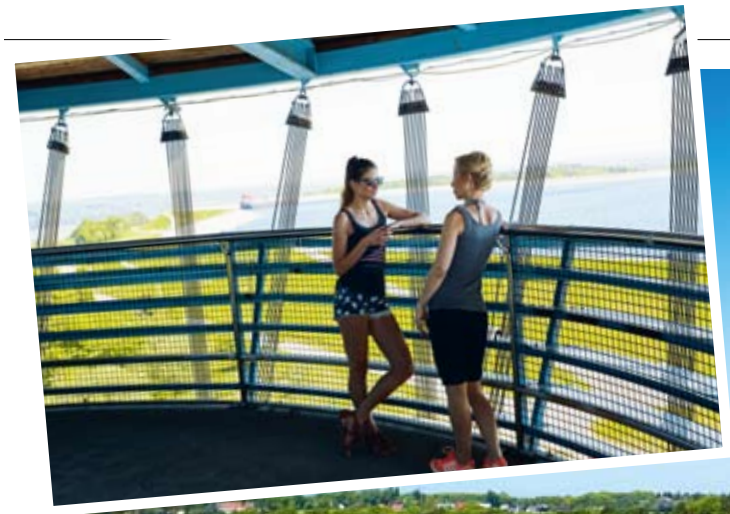

Kaszubskie *Oko*

To miejsce po prostu musisz odwiedzić: z góry wieży widokowej rozciąga się przepiękna panorama Kaszub, a w kompleksie turystyczno-rekreacyjnym można ciekawie spędzić czas z rodziną.

Mowa o „Kaszubskim Oku" w Gniewinie. Nazwa nie jest przypadkowa, ponieważ kompleks z lotu ptaka przypomina kształtem oko. Najważniejszym jego elementem jest „źrenica", czyli 44 metrowa wieża widokowa, kopiec na którym stoi wieża oraz rabaty kwiatowe stanowiące „tęczówkę oka". Pergole rozciągające się wzdłuż ścieżki spacerowej symbolizują zarys rzęs. Aby dotrzeć na platformę widokową na szczycie wieży, trzeba pokonać 212 schodów lub wjechać windą. Przy dobrej widoczności zobaczymy z wieży Morze Bałtyckie oraz morenowe wzgórza Jeziora Żarnowieckiego. Można stąd również dostrzec pozostałości po słynnej budowie elektrowni jądrowej. Ciekawostką jest widoczny z wieży, rozległy (122 ha powierzchni) zbiornik górny największej w Polsce elektrowni szczytowo-pompowej oraz farma elektrowni wiatrowych.

W „Kaszubskim Oku" można miło i aktywnie spędzić czas z całą rodziną. Na terenie kompleksu znajduje się bowiem: restauracja, mini pole golfowe i ziemne pole szachowe Dzieciom z pewnością spodobają się naturalnych rozmiarów makiety dinozaurów, Triceratopsa i Tyrannosaurusa Rex, oraz makiety Stolemów, kaszubskich siłaczy czy plac zabaw, zaprojektowany w kształcie pirackiego statku.

Kaszubskie olbrzymy

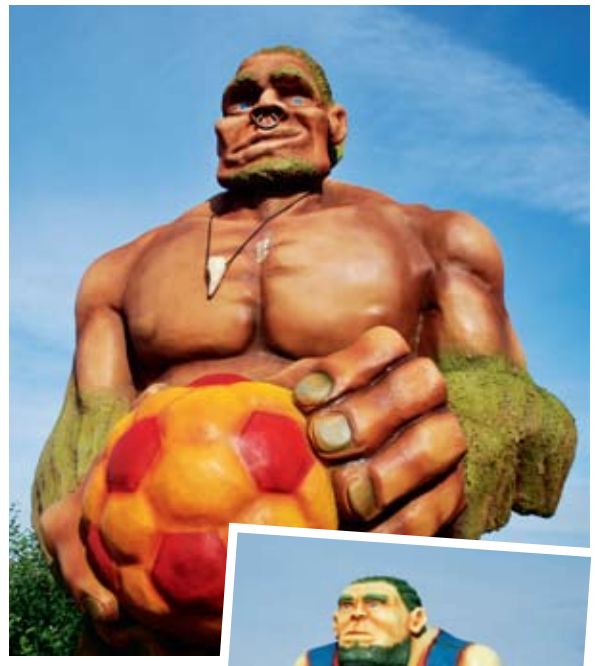

Legenda głosi, że zanim Kaszubami całkowicie zawładnął człowiek, krainą rządziły stolemy. Podobni byli do ludzi, lecz znacznie przewyższali ich wzrostem. Jedyną przewagą, jaką miał nad nimi człowiek, była mądrość. Z czasem stała się ona kluczowa, a olbrzymy zamieniły się w skały. Dziś spotkać ich możemy na terenie gminy Gniewino. Tak jak i ludzie tak i stolemy, charakteryzują się wyjątkowością i różnorodnością. Stolem „Kaszub" zaprzyjaźniony ze Stolemem „Piłkarzem" witają gości przy bramie wjazdowej do Gniewina. „Rybaków" i „Rolników" spotkamy spacerując w Nadolu. A stolemową rodzinę zobaczymy z „Kaszubskiego Oka". Bez wątpienia warto znaleźć wszystkie 15 figur rozmieszczonych na terenie gminy.

Latarnia morska Stilo

W miejscowości Osetnik, niedaleko Sasina, znajduje się latarnia morska Stilo. Określana jest mianem jednej z najpiękniejszych latarni na polskim wybrzeżu.

Położona na wysokiej, zalesionej wydmie, 1000 m od linii brzegowej, jest miejscem chętnie odwiedzanym przez turystów.

Latarnię wybudowano w latach 1904-1906 według projektu niemieckiego architekta Waltera Körtego. Wzniesiono ją na szesnastokątnym fundamencie z betonu i białego granitu, zaś korpus wykonano z gotowych elementów metalowych. Początkowo latarnia miała oświetlenie gazowe, później wymieniono je na elektryczne.

W 2006 r., w stulecie otwarcia latarni, przeprowadzono gruntowny remont, m.in. pokryto korpus całkowicie nową warstwą farby. Od tej pory trzy poziome pasy w kolorach czarnym, białym i czerwonym, są charakterystyczną cechą latarni Stilo. Do obiektu można dotrzeć pieszo, przez sosnowy las lub szlakiem rowerowym.

Latarnię można zwiedzać codziennie od kwietnia do września w godzinach od 10 do 17, a w okresie wakacyjnym od 10 do 19.

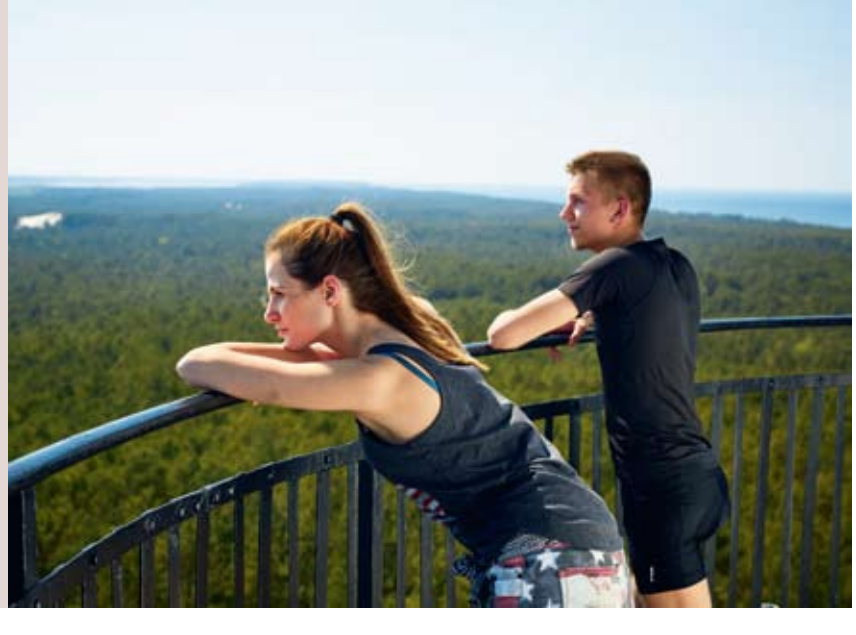

Spotkaj się *oko w oko* z rekinami

Otwarty w 2016 r. Aquapark w Redzie należy do największych i najnowocześniejszych obiektów tego typu w Polsce.

Znajdują się tu m.in. basen ze sztuczną falą, zjeżdżalnie, Zatoka Piratów ze statkiem pirackim czy basen z Krakenem. Szczególną atrakcją jest jednak spływ pontonem przez szklany tunel, wokół którego pływają rekiny.

Ten niezwykły kompleks to idealne miejsce na wyprawę z całą rodziną, bo każdy znajdzie tu coś dla siebie. Na najmłodszych czeka przygoda na prawdziwym statku piratów, zacumowanym w basenie o głębokości 30 cm, wyposażonym w armatki wodne i siedem zjeżdżalni.

Oprócz Zatoki Piratów, odwiedzić możemy akwen otoczony zamkowym murem, gdzie rządy sprawuje władca głębin Kraken. Miłośnicy bardziej intensywnych doznań skorzystać mogą z biczy wodnych oraz wodospadu. W kompleksie znajduje się także olbrzymie jacuzzi czy basen imitujący fale Bałtyku. Ci, którzy przyjemność czerpią przede wszystkim z pływania, będą mogli skorzystać z basenu sportowego z wydzielonymi torami. Nie lada atrakcją jest też wijąca się przez cały kompleks – leniwa rzeka.

Porządny zastrzyk adrenaliny zapewni fanom ekstremalnych doznań zjeżdżalnia – Ultra Speed, która przez około sześć metrów wiedzie niemal pionowo w dół. Jednak największą atrakcją są rekiny, od których goście Aquaparku oddzieleni są tylko warstwą cienkiej szyby. Zjeżdżalnia Shark Slide – długości 60 metrów poprowadzi nas podświetlonym tunelem przez rajskie akwarium, w którym pływają jedne z najgroźniejszych drapieżników świata.

Odwiedzając powiat wejherowski warto więc wybrać się do Aquaparku w Redzie, by przeżyć niezwykłą, wodną przygodę.

W sezonie letnim park czynny jest od 8.00 do 23.00

Zagroda Gburska i Rybacka

Tu czas zatrzymał się przed wiekami. Skansen w Nadolu to przede wszystkim zachowane do dziś zabytkowe budynki oraz przedmioty, jakimi ówcześni mieszkańcy posługiwali się na co dzień.

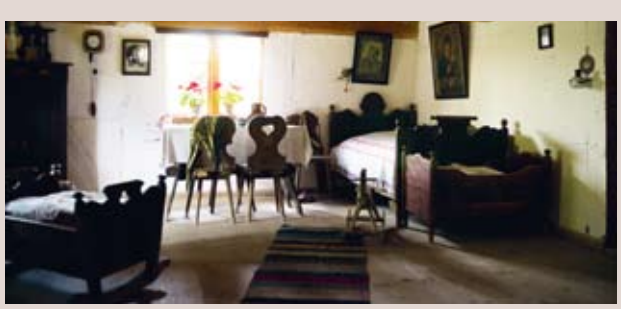

Historia nadolskiego skansenu zaczyna się wyjątkowo, bo w momencie powstawania Elektrowni Jądrowej. Zmiany zarówno ekologiczne jak i zwyczajowe związane z planowaną inwestycją miały nieodwracalnie zmienić kulturę nad Jeziorem Żarnowieckim. Pomysłem zatrzymania czasu miało być muzeum, które stało się świadectwem tradycji regionu. Prace inwetaryzacyjne oraz konserwatorskie wykonywane zarówno przez specjalistów, jak i mieszkańców Nadola dały niesamowity efekt.

Dziś możemy zwiedzać całość kompleksu muzealnego, w którego skład wchodzi między innymi stodoła i chata (checz gburska), czyli dawniej część mieszkalna, a tuż przy niej mieści się ogród, wyjątkowo piękny wiosną i latem. Będąc w tym miejscu warto przyjrzeć się chałupie rybackiej. Klimat, jaki stwarzają rozmieszczone na terenie kompleksu piękne przedmioty i rękodzieła pozwalają gościom przenieść się w zupełnie inne czasy i wyobrazić sobie, jak wówczas wyglądało życie codzienne. Muzeum proponuje zwiedzającym szereg zajęć edukacyjnych nie tylko dla najmłodszych. W sezonie letnim na gości czekają dodatkowe atrakcje m.in. Dzień Chleba i Miodu, gdzie lokalni rzemieślnicy prowadzą sprzedaż własnych wyrobów i zdradzają niektóre tajniki produkcji. Skansen warto też odwiedzić w dniach trwającego Krancbalu – jarmarku folklorystycznego lub podczas festynu kiszenia kapusty. Skansen jest miejscem, które warto odwiedzić, zwłaszcza z rodziną.

Wypoczywaj *aktywnie*

Sport i aktywność fizyczna to sposób na zachowanie dobrego zdrowia i sprawności fizycznej. Powiat wejherowski oferuje doskonałe warunki do uprawiania różnych form rekreacji.

Władze powiatu od wielu lat bardzo aktywnie wspierają wszelkie działania na rzecz sportu, propagując pozytywne wzorce i zachęcając do rozwijania zainteresowań sportowych. Sprzyja temu bardzo dobrze rozbudowana infrastruktura, a także bogate zaplecze sportowe. Dzięki wsparciu z tzw. funduszy norweskich, przy wszystkich powiatowych placówkach oświatowych znajdują się ogólnodostępne strefy rekreacji. W niektórych miastach i gminach funkcjonują Ośrodki Sportu i Rekreacji, które oferują liczne zajęcia sportowo-rekreacyjne i imprezy plenerowe.

W powiecie znajdziemy również wiele miejsc, które zachęcają do uprawiania sportu na świeżym powietrzu. W wejherowskim parku odnajdziemy siłownię oraz trasy do uprawiania, tak popularnego w ostatnich czasach, nordic walkingu. Z przyrządów do ćwiczeń na świeżym powietrzu możemy skorzystać także w Redzie czy bolszewskim ArtParku.

W tutejszych lasach znajdziemy wiele ścieżek i oznakowanych szlaków, zarówno pieszych, rowerowych jak i konnych. Jedną z najciekawszych tego typu tras jest ścieżka zdrowia w Luzinie. Każdego roku w powiecie wejherowskim organizuje się szereg imprez promujących aktywność fizyczną. Miłośnicy biegania mogą wziąć udział w akcjach: Wejherowo Biega, Kaszubska Piętnastka (Luzino), Biegi Piaśnickie, Bieg Pokoju (Rumia) czy Redzki Bieg.

Dzięki bogatej infrastrukturze pozwalającej na uprawianie wielu dyscyplin, promocji zespołów i nakładom finansowym na sport, mamy coraz lepsze drużyny i sportowców odnoszących doskonałe wyniki.

Strusia farma w Kniewie

Nie latają, bardzo szybko biegają, mają małe głowy na bardzo długiej szyi i – jak na ptaki – są ogromne.

Strusia farma w Kniewie to nie lada atrakcja, nie tylko dla najmłodszych. Na wybiegach spotkać możemy kilkadziesiąt strusi afrykańskich. Przyglądać się możemy zarówno kilkudniowym pisklakom jak i kilkuletnim okazom. Gdy już dobrze poznamy strusią naturę, na farmie odwiedzić możemy również kozy, króliki, lamy, emu, osły, owce, kaczki, kury, gęsi i perliczki, które można karmić specjalnie przygotowaną dla nich żywnością.

Na taki właśnie spacer możemy wybrać się indywidualnie lub też - jak proponuje organizator - z przewodnikiem, który opowie więcej o życiu zwierząt. Sklep znajdujący się na terenie farmy oferuje szeroką gamę oryginalnych wyrobów m.in. galanterię ze strusiej skóry, ozdobne strusie pióra, malowane wydmuszki i szale boa, które będą świetną pamiątką z wycieczki. Miłośnicy kulinariów powinni odwiedzić znajdującą się na terenie kompleksu restauracje, w której spróbować można potraw ze strusiego mięsa oraz jaj.

Atrakcje turystyczne powiatu wejherowskiego

REDAKCJA
Aleja Zwycięstwa 24, 80-219 Gdańsk,
tel./fax. 58 736 16 92, tel. 58 736 33 22

REDAKTOR NACZELNY:
Piotr Ruszewski
p.ruszewski@expressy.pl

DYREKTOR HANDLOWY:
Rafał Laskowski
r.laskowski@expressy.pl

DZIENNIKARZ:
Rafał Korbut

TEKSTY:
Ewa Wajs,
Radosław Kamiński,
Maciej Kurpiewski

OPRACOWANIE GRAFICZNE I SKŁAD:
Jagoda Lezner

SEKRETARZ DS. ADMINISTRACYJNYCH:
Magdalena Chmielewska
tel. 796 600 155
m.chmielewska@expressy.pl

Redakcja nie zwraca tekstów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania i skracania. Redakcja nie odpowiada za treść zamieszczanych ogłoszeń.

BIURO REKLAM
Danuta Bieszke,
d.bieszke@expressy.pl, tel. 660 731 138

DRUK Polska Press, oddział w Bydgoszczy
NAKŁAD 15 000 egzemplarzy

Rozpowszechnianie redakcyjnych materiałów publicystycznych bez zgody wydawnictwa jest zabronione.

ISSN: 2544-9591
WYDAWCA:
PR MEDIA GROUP Sp z o.o
Aleja Zwycięstwa 24, 80-219 Gdańsk
NIP 584-273-75-19

Odpocznij *nad wodą*

Piękna, słoneczna pogoda zachęca do spędzenia czasu na świeżym powietrzu, zwłaszcza nad morzem, bądź nad jednym z malowniczych kaszubskich jezior.

Do chętnie odwiedzanych jezior w tym rejonie należą: Żarnowieckie oraz Choczewskie.

Jezioro Żarnowieckie, jest jednym z największych jezior w tym rejonie. Posiada bardzo dobrze rozbudowaną infrastrukturę. Nad Jeziorem Żarnowieckim istnieją 4 przystanie jachtowe. Jest doskonałe dla osób uprawiających sporty motorowodne, gdyż jako jedyne nie posiada strefy ciszy. Nad jeziorem miała powstać pierwsza w Polsce elektrownia jądrowa, ale w 1990 r. budowa została przerwana. Obecnie znajduje się tu największa w kraju elektrownia szczytowo-pompowa uruchomiona w 1982 r. Jezioro jest również rajem dla wędkarzy, gdyż żyje tu ponad 20 gatunków ryb.

Jezioro Choczewskie mieści się w obrębie Choczewsko-Salińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Funkcjonuje tu kąpielisko i wypożyczalnia sprzętu pływającego. Brzegiem jeziora biegnie trasa rowerowa, a w okolicy Nadleśnictwo Choczewo stworzyło sieć tras konnych. Biegną one zarówno po terenach leśnych oraz poza nimi. Jezioro jest również idealnym miejscem dla wędkarzy. Mają na to wpływ specjalnie wybudowane pomosty oraz występujące ryby: lin, leszcz, karp, karaś, płoć oraz szczupak. Obecny dzierżawca, Nadleśnictwo Choczewo, stara się prowadzić racjonalną gospodarkę jeziorową poprzez właściwe zarybianie, utrzymanie tarlisk i prawidłową eksploatację rybacką. Działania te gwarantują efektywne połowy przez cały rok.

Entuzjaści aktywnego wypoczynku i amatorzy spływów kajakowych mogą wybrać się na spływ rzeką Redą lub Piaśnicą. Spływ Piaśnicą ma charakter rekreacyjny, rzeka ma bowiem spokojny nurt. Spływ należy do łatwych, co sprawia, że daje idealne warunki dla początkujących kajakarzy i osób chcących rozpocząć przygodę z kajakiem. Bardziej zaawansowani kajakarze mogą spróbować swoich sił wybierając się na spływ rzeką Redą.

Zachwycające *piękno* przyrody

Zróżnicowany krajobraz ziemi wejherowskiej oraz bogactwo flory i fauny sprawiają, że jest to bardzo atrakcyjny teren pod względem turystycznym.

Na terenie powiatu wejherowskiego znajduje się ok. 230 pomników przyrody, 11 rezerwatów przyrody, 29 użytków ekologicznych i 46 jezior. Ponadto występują mniejsze rzeki i strumienie oraz 17 km odcinek linii brzegowej z dostępem do morza.

Ze względu na walory przyrodniczo-krajobrazowe niektóre obszary podlegają szczególnej ochronie. Swoje bogactwa przyrodnicze oferuje Trójmiejski i Kaszubski Park Krajobrazowy oraz Puszcza Darżlubska.

Powierzchnia Kaszubskiego Parku Krajobrazowego wynosi ponad 33 tys. ha. Trójmiejski Park Krajobrazowy obejmuje powierzchnią ponad 20 tys. ha i znaczna jego część usytuowana jest w granicach powiatu wejherowskiego. Są tu specjalne obszary ochrony siedlisk i ptaków. Krajobraz Parków charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem, dominuje polodowcowa rzeźba z licznymi jeziorami. Możemy tu znaleźć wiele rzadkich gatunków roślin o charakterze torfowiskowym i szuwarowo-bagiennym, głównie zbiorowiska buczyny storczykowej i źródliskowe łęgi: podgórski jesionowy oraz jesionowo-olszowy. W parkach występują liczne gatunki ptaków lęgowych, z których najbardziej znane to szlachar, nurogęś, sowa włochatka, cyraneczka, żuraw oraz zimorodek.

Wartym wymienienia kompleksem leśnym jest, uznany w 1994 r. za Obszar Chronionego Krajobrazu, Puszcza Darżlubska. To zwarte zbiorowisko leśne o powierzchni około 15 tys. ha. Występuje tu, np. zachodniopomorski kwaśnolubny las bukowo-dębowy, kwaśna buczyna niżowa, bór mieszany sosnowo-dębowy oraz łęgi jesionowo-wiązowe i jesionowe. Można tu spotkać także wiele chronionych gatunków ptaków: bocian czarny, bielik, lelek, włochatka, dzięcioł czarny, gąsiorek i derkacz. Na obszarze puszczy swoje źródła mają dwie rzeki Piaśnica i Gizdepka. Obecnie 90% Puszczy Darżlubskiej zajmują lasy będące częścią Nadleśnictwa Wejherowo. Puszcza jest doskonałym miejscem do wypoczynku i rekreacji. Przebiegają tu szlaki turystyki pieszej, ścieżki rowerowe i trasy do jazdy konnej.